

УДК 81'36:378

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ІНТЕНСИВНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**Приходько О. О.**

У статті висвітлено основні підходи до інтенсифікації викладання англійської мови студентам економічних спеціальностей. Надано визначення "інтенсифікація навчання" та проаналізовано деякі аспекти інтенсифікації навчання. Запропоновано систему вправ для формування мовленнєвих навичок та для розвитку мовленнєвих умінь.

Ключові слова: інтенсифікація навчання; інтенсифікація викладання, система вправ, студенти економічних спеціальностей.

В статье представлены основные подходы к интенсификации преподавания английского языка студентам экономических специальностей. Представлено определение "интенсификации обучения" и проанализированы некоторые аспекты интенсификации обучения. Предложено систему упражнений для формирования языковых навыков и для развития языковых умений.

Ключевые слова: интенсификация обучения, интенсификация преподавания, система упражнений, студенты экономических специальностей.

Main approaches to the intensification of English teaching to students of economic specialities are presented in this article. The definition of "intensification" is given and some aspects of teaching intensification are analyzed. A system of exercises for the development of speech subskills and skills correspondently has been developed.

Key words: intensification of teaching, system of exercises, students of economic specialities.

Проблема розвитку іншомовної компетенції вітчизняних економістів пов'язана з розширенням економічних зв'язків України на світовому ринку, що зумовлює необхідність професійного спілкування із зарубіжними партнерами. Проте сьогодні в різних галузях економіки України відчутний дефіцит фахівців з рівнем іншомовної компетенції, який є необхідним для ефективної діяльності в умовах міжнародного ринку.

Сьогодні ВНЗ немовного профілю активно розробляють власні мовні портфелі, в яких подають перелік конкретних умінь у різних видах мовленнєвої діяльності. Такі вміння повинні відповідати рівню B2 (незалежного користувача), згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти, й охоплювати говоріння, читання, аудіювання та письмо. [3, с. 47]. Комунікативна спрямованість навчального процесу надає пріоритетного значення таким видам мовленнєвої діяльності студентів, як говоріння й аудіювання. Важливою є сформованість мовленнєвих умінь, необхідних для ведення професійно спрямованого спілкування: діалогів, ділових переговорів тощо. Іншомовне читання повинне бути засобом одержання інформації з метою її подальшого використання в професійній діяльності. Іншомовна компетенція економістів має також включати вміння здійснення усного й письмового перекладів, реферування необхідних матеріалів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій засвідчив, що питання інтенсифікації вивчення англійської мови вже висвітлювалося у науковій літературі. Так, О. Комаровою вивчалися шляхи оптимізації вивчення лексичних одиниць зі студентами немовних спеціальностей [5], О. Карпенко висвітлено особливості застосування особистісно-орієнтованого навчання з англійської мови з метою інтенсифікації навчання [4, с. 107], А. Ніязовою сформульовано основні компоненти (лінгвістичний, соціолінгвістичний, екстралінгвістичний), які входять до складу інтенсифікації навчання іноземної мови [6], І. Удовенко висвітлено роль ігрових ситуацій для інтенсифікації навчального процесу [7, с. 104].

Разом із тим, на наш погляд, шляхи інтенсифікації викладання англійської мови студентам економічних спеціальностей потребують більш детального висвітлення у науковій літературі, що і є метою даної роботи.

Термін "інтенсифікація процесу навчання" розглядається в методиці з різних сторін і з різних точок зору. Найчастіше це поняття трактується як спосіб досягнення максимальної ефективності за мінімально можливий проміжок навчального часу і за мінімальних витрат зусиль студентів. [1, с. 6]. Тобто, по суті, інтенсифікація полягає у збільшенні кількості матеріалу, який опрацьовується на заняттях, і забезпеченні глибини його засвоєння за одиницю часу. Таким чином, мета інтенсифікації процесу навчання англійської мови – досягти більш високої якості навчання, максимальної продуктивності навчального процесу та, відповідно, підвищити якість навчальної діяльності викладача [1, с. 9].

Зазначимо, що під інтенсифікацією навчання розуміємо максимальну ефективність заняття, підвищення активності у навчальній роботі студентів та якості викладання з одного боку, та мінімальні затрати зусиль з іншого боку.

На основі аналізу наукової літератури можна виділити такі шляхи інтенсифікації викладання іноземної мови як:

- оптимальний добір навчального матеріалу;
- конкретизація вимог для кожного етапу навчання;
- поєднання традиційних та інноваційних методів навчання;
- особистісно-орієнтований підхід до навчання;
- підвищення мотивації до вивчення дисципліни;
- раціональна організація комунікативної та пізнавальної діяльності студентів;
- вдосконалення планування навчальної діяльності студентів;
- використання комп'ютерних технологій у навчанні [1; 5; 6].

Визначальною рисою усіх вправ в інтенсивному навчанні є їх вмотивований характер. По суті це комунікативна або комунікативно-рольова мотивація, тобто студент знає не лише, що він має робити, але й заради чого він щось говорить, слухає, читає, пише. Некомунікативні вправи використовуються лише, у вигляді мовних ігор, де мотивом діяльності студента є сама участь у грі. Наведемо приклади деяких вправ, що виконуються на етапах тренування і практики у спілкуванні англійською мовою.

Для розвитку умінь діалогічного мовлення можна залучити групу вправ для оволодіння різними типами діалогу, де студенти створюють власні діалоги за відповідними завданнями, наприклад:

Вправа 1. *Запитайте партнера, де він/вона був/була і що робив/робила учора (минулого тижня).*

Вправа 2. *Удвох обговоріть і складіть робочий план на завтра (на кожний день наступного тижня).*

Вправи для розвитку умінь монологічного мовлення включають групу вправ для оволодіння мікромонологіями та групу вправ для оволодіння різними типами монологу. У першій групі вправ можуть використовуватися логічні опори. Прикладом першої групи може бути вправа, подана далі.

Вправа 3. *Розкажіть про університет в якому навчаєтесь, користуючись схемою, наведеною далі.*

I study at... / The University was founded in... / There are ...main faculties at the University / The academic year is divided into... / After graduation from the University the students get degrees of...

У другій групі вправ логічні опори не використовуються, а завдання носить загальніший характер.

Вправа 4. *Розкажіть своєму партнеру про свій університет (історія, організаційна структура, процес навчання, наукова та позакласна діяльність).*

Продуктивність засвоєння термінів студентами економічних спеціальностей та їх активне використання в усному та писемному іншомовному фаховому мовленні багато в чому залежить від відповідної системи підготовчих вправ, послідовно спрямованих навчити студента вільно виражати свої думки при спілкуванні електронною поштою, написанні ділових листів, рецензій та анотацій до наукових статей тощо. Це сприяє вдумливому засвоєнню термінології та активізації вмінь, необхідних для застосування цієї термінології у конкретних робочих ситуаціях. Ефективним є поєднання вправ як репродуктивного характеру, що виконують ознайомлюючу функцію, так і творчих, що сприяють активному самостійному використанню термінологічної лексики відповідно до виробничої ситуації. [5].

Вправи творчого спрямування повинні бути складнішими і передбачати більшу самостійність студента при їх виконанні: письмово скласти висловлювання фахового спрямування, використовуючи професійну термінологію; скласти діалог виробничої тематики тощо.

Прикладом вправи першого етапу навчання (загальнонавчання спілкування) може бути вправа на підготовку економістів до аудіювання текстів.

Вправа 5. *Прослухайте початок речень і, спираючись на їх зміст, прогнозуйте послідовність ваших дій протягом робочого дня.*

When I come to work in the morning I look through the correspondence and ... . Then I ... and after that I ... . At 11 a.m. I ...

Вправи другого етапу (загальнонавчання, ділове та професійне спілкування) можуть мати форму рольових ігор, що можуть здійснюватись у парах або групах, моделюючи ситуації спільного вирішення виробничих проблем.

Вправа 6. Вправа для розвитку умінь говоріння на фахові теми.

Student A. *Fill in the missing information in the card below by asking questions to your partner about advantages and disadvantages of different forms of business.*

FORMS OF BUSINESS

Form of business	Advantages	Disadvantages
Sole proprietorship	1. easy to ... 2. inexpensive to...	1. unlimited in ... 2. a high risk of
Partnership	1. additional sources for... 2. does not pay ...	1. senior partners have ... 2. difficult to get rid of ...
Corporation	1. the opportunity of... 2. ease of attracting ...	1. expensive to ... 2. difficult to ...

Student B. *Fill in in the card below by asking questions to your partner. Write down short answers.*

Questions/ statements	Form of business
1. Is it easy or difficult/ expensive or inexpensive to start...?	Sole proprietorship – Partnership – Corporation –
2. How many people do you need to start ...?	Sole proprietorship – Partnership – Corporation –
3. What taxes have you to pay?	Sole proprietorship – Partnership – Corporation –
4. What documents are needed to start ...?	Sole proprietorship – Partnership – Corporation –

На третьому етапі (ділове та професійне спілкування) зміст вправ може суттєво ускладнюватися і стосуватися, наприклад, переважно підприємства, на якому працюють економісти. Такі вправи часто ґрунтуються на застосуванні рекурсивного принципу, коли студенти знову і знову повертаються до того ж тексту, але характер завдань при цьому постійно змінюється. Приклад подібної вправи наведений далі.

Вправа 7. Вправа на рекурсивне аудіювання, що ґрунтується на тексті про ПАТ КБ "Приватбанк".

A. *Listen to the text on PJSC CB "PrivatBank" and write down all the figures.*

PJSC CB "PrivatBank", FACTS AND FIGURES

PrivatBank was one of the first private commercial banks, established in Ukraine. On 19 March 1992 the bank already passed its state registration by Serhiy Tihipko, one of the founders and the first Chairman of the Board. PrivatBank has its headquarters in Dnipro, in central Ukraine. It was the first bank in Ukraine to introduce plastic cards and ATMs.

In 2000 the PrivatBank's form of ownership changed from Limited Liability Company to Closed Joint-Stock Company.

A significant event in the Ukrainian banking system was the start-up in 2001 of "Privat24" project, provided a number of customers with an opportunity to manage their accounts online in real time, perform regular payments, transfer funds, etc.

By the decision of shareholders' at the meeting on 30 April 2009 the joint-stock company's type was changed from Closed to Public. Also the bank's name was changed to Public Joint-Stock Company Commercial Bank "PrivatBank".

Before the bank was nationalized in December 2016 shares of PJSC CB "PrivatBank" were equally distributed among 21 individuals (99.794% of the total number of shares) and 5 legal entities (0.206%). There at over 98% of shares are owned by the two shareholders: Hennadiy Boholubov (23 773,384 shares or 49.027% of the total number) and Ihor Kolomoyskiy (23 834,849 shares or 49.154%).

After a two-year investigation the bank was nationalized by the government of Ukraine, taking 100% ownership, on 18 December 2016.

B. Listen to the same text again and fill in the table given below.

Bank's name	
Type	
Industry	
Year of creation	
Headquarters	
Owner	

C. Listen to the same text again and answer the following questions:

1. When was the bank created? 2. Who was the first Chairman of the Board? 3. What form of ownership was the first and how it was changed in 2000? 4. What project became a significant event in the Ukrainian banking system? 5. What is the full name of PJSC CB "PrivatBank"? 6. Who are the main shareholders of the bank? 7. What event took place on 18 December 2016? How did it change bank's form of ownership?

Підсумовуючи викладене, можемо зробити висновки, що найважливішим методичним фактором інтенсифікації навчання англійської мови студентів економічних спеціальностей у вищих навчальних закладах можна вважати щільність спілкування студентів на заняттях, насиченість занять різноманітними видами та формами роботи, які потребують від студентів активної участі в актах спілкування. Від традиційного навчання інтенсивне відрізняється перш за все способами організації та проведення занять: підвищеною увагою до різноманітних форм педагогічного спілкування, соціально-психологічним станом у групі, створенням адекватної навчальної мотивації, зняттям психологічних перешкод під час засвоєння мовного та мовленнєвого матеріалу. За цілями інтенсивні методи спрямовані на досягнення максимального обсягу засвоєння студентами навчального матеріалу в мінімальні строки. Зміст інтенсифікованого навчання англійської мови включає оволодіння студентами комплексом іншомовних знань, навичок і вмінь, які є достатніми для здійснення діяльності в професійній сфері та в повсякденному спілкуванні.

Література

1. Бабанский Ю. К. Интенсификация процесса обучения [Текст] / Ю. К. Бабанский. – М: Знание, 1987. – 78 с.
2. Блинов В. М. Об интенсификации процесса обучения иностранному языку на начальном этапе [Текст] / В. М. Блинов, В. В. Краевский. – М., 2005. – 186 с.
3. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [науковий редактор українського видання д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва]. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
4. Карпенко О. В. Застосування особистісно-орієнтованого підходу в процесі викладання іноземних мов / О. В. Карпенко, В. В. Осіров, К. В. Місайлова // Викладання мов на сучасному етапі: міжпредметні зв'язки. – 2008. – № 14. – С. 101– 108.
5. Комарова Е. В. Некоторые способы интенсификации процесса обучения иностранному языку в техническом ВУЗе [Електронний ресурс] / Е. В. Комарова // Современные научные исследования и инновации – 2015. – № 3. – Режим доступа до джерела:

<http://web.snauka.ru/issues/2015/03/49066>

6. Ниязова А. Е. Интенсификация процесса обучения иностранным языкам в вузе в условиях кредитной системы обучения [Электронный ресурс]. – Режим доступа до джерела:

<http://engime.org/azastan-respublikasini-bilim-jene-filim-ministrigi-v11.html?page=2>

7. Удовенко І. В. Використання ігрових ситуацій під час вивчення англійської мови на немовних факультетах / І. В. Удовенко, А. В. Котова // Викладання мов у ВНЗ освіти на сучасному етапі: Міжпредметні зв'язки: зб. наук. пр. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – Вип. 23 – С. 102 – 108.